

Analiza IKT sektora 2020-2021

Osnovni podaci

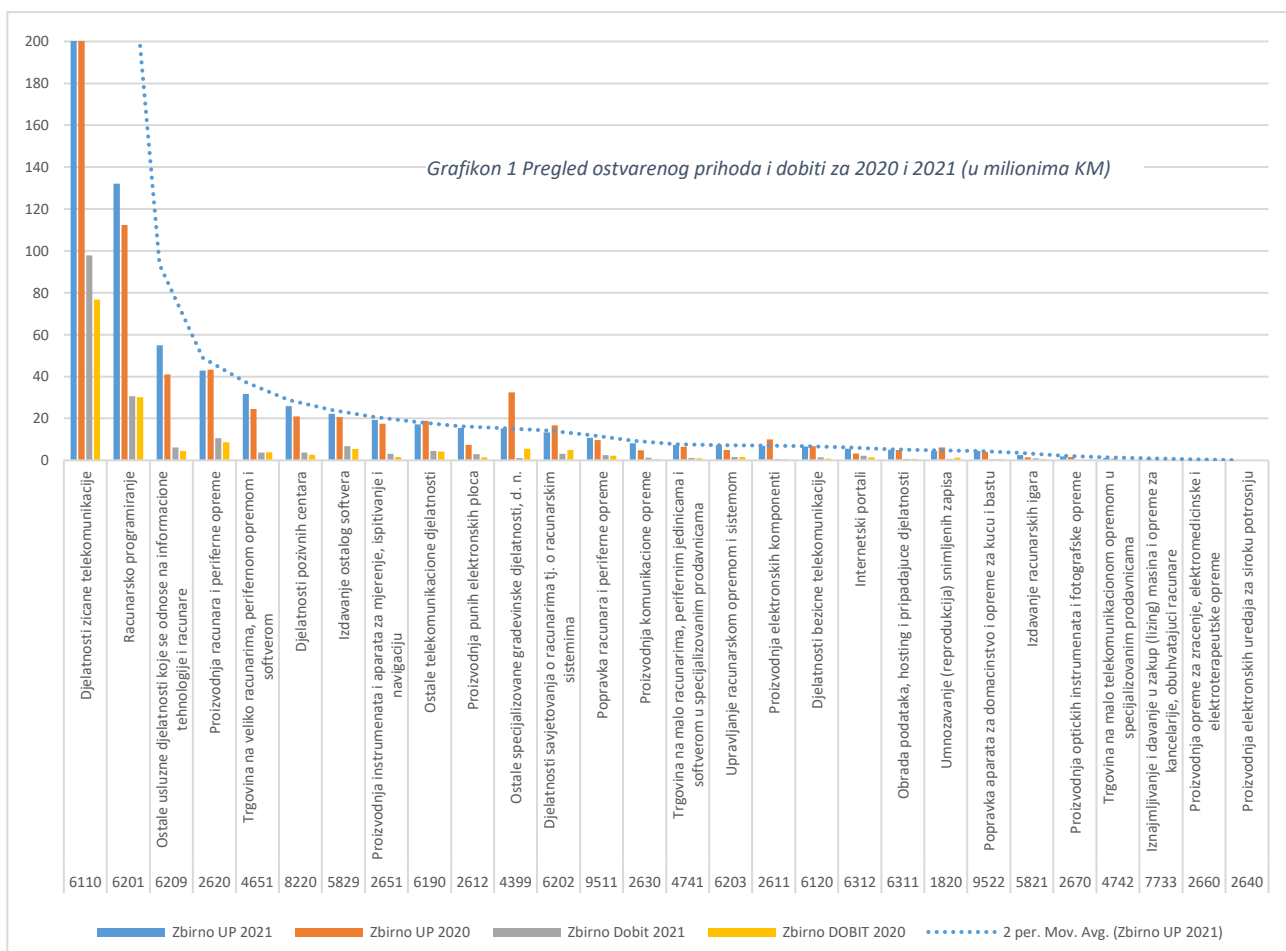
Broj privrednih društava u IKT sektoru Republike Srpske u 2020. je bio 491 privredno društvo a u 2021. bilo ih je 450.

Broj zaposlenih je u 2020. godini bio 6.863 a u 2021. godini je bio 6.208 što predstavlja iracionalni pad uz napomene koje ćemo navesti u nastavku. Međutim za obuhvaćeni broj privrednih društava iz 2021. godine je došlo do povećanja zaposlenih za 449 zaposlenih, sa 5.837 na 6.208.

Finansijski makroekonomski pokazatelji

Ukupan prihod svih kompanija u sektoru IKT za 2021. godinu je 978.876.057,00KM, u 2020. godini je bio 1.021.121.060,00 i niži je u odnosu na 2018. godinu kada je iznosio 1.157.838.260,00KM.

U istim periodima dobit koju bilježe ove kompanije je u 2021. godini 187.924.191,00KM, u 2020. godini 182.720.935,52KM a u 2018. godini 102.884.165,00KM i u očiglednom je trendu rasta bez obzira na pad prihoda za isti period. Vrlo je značajno poređenje pokazatelja ukupnog prometa, dobiti i gubitka u 2020/2021 gdje se uočava da dobit u prosjeku predstavlja preko 12% ukupnog prihoda uz smanjenje gubitka 7% što je oko 20% bolji rezultat za ove kompanije.

U odnosu na poslovanje privrede Republike Srpske za 2021. godinu IKT sektor je zaradio oko 4,00% ukupnog prometa RS i zadržao je 7,45% ukupne ostvarene dobiti.

	KAPITAL 2021	UKUPNI PRIHODI 2021	UKUPNI RASHODI 2021	Dobit 2021	Gubitak 2021	Radnici/M 2021
IKT	952.004.695,00	978.876.057,00	809.116.096,00	187.924.191,00	4.341.011,00	6.285
RS	23.293.235.885,00	24.482.669.119,00	22.607.426.611,89	2.523.585.019,00	285.902.323,89	181.403
IKT/RS	4,09%	4,00%	3,58%	7,45%	1,52%	3,46%

Ovaj sektor je poznato kao sektor sa velikim ili najvećim primanjima zaposlenih na osnovu rada tako da je i porast obaveze za zarade i naknade zarada povećan za 56,41% u periodu 2020/2021.

Rast i zadržavanje trenda razvoja poslovnih aktivnosti u pojedinačnim IKT kompanijama je najviše izražen zadržavanjem stručnih kadrova kroz povećanje plata i to u uslovima pandemije kao i svjetske ekonomske krize. Drugi osnov za pozitivne i rastuće finansijske pokazatelje jeste razvoj novih usluga, novih proizvoda i digitalno poslovanje u drugim sektorima koje su nametnuli pandemijski uslovi. Značajan je porast svjetske konkurencije u IKT sektoru kroz investiranje za poslove u inostranstvu koje će raditi naši stručnjaci i koji će biti zaposleni u našoj državi.

Uočavamo da se usluge WEB hostinga smanjuju bez obzira na trend razvoja digitalizacije usluga i komercijalizacije poslovanja putem WEB platformi jer se koriste strani serveri koji zadovoljavaju potrebe korisnika ali sadrže i servise koji su u trendu sa savremenim IKT rješenjima koje IKT kompanije implementiraju te je izražen i uticaj koji strani investitori donose sa sobom. Zato su aktivnosti na promociji i funkcionalnostima domaćih Cloud sistema i drugih IKT sistema nešto što treba da se pomoviše i bolje koristi.

Najveće investicije ovog sektora se vrše u oblasti investiranja u nekretnine, uređivanje i dizajniranje postojećih prostora za obavljanje djelatnosti u cilju povećanja standarda i uslova rada zaposlenih. Povećanje je samo za period 2020/2021 uvećano za investicione nekretnine 29,76% dok su ulaganja na tuđim nekretninama, postojenjima i opremi povećana za 30,28%. Ova dva pokazatelja možemo čak i zbrojiti i oni iznose oko 60% svih investicija IKT kompanija.

Ako pogledamo razvoj novih proizvoda i rješenja, investicije u nekretnine, opremu i drugo i pokazatelje povećanja zarada zaposlenih onda se dolazi do formule za uspjeh ovih kompanija.

Isto tako u ovom periodu je smanjena trgovina na malo telekomunikacionom opremom u specijalizovanim prodavnicama, trgovina na malo računarima, perifernim jedinicama i softverom u specijalizovanim prodavnicama ali i djelatnost bežičnih telekomunikacija.

Najprofitabilnije djelatnosti

Kada posmatramo djelatnosti koje su najviše porasle u periodu 2020/2021 godina po osnovu povećanja dobiti onda su to sledeće djelatnosti:

1. Djelatnosti bežične telekomunikacije
2. Djelatnosti pozivnih centara
3. Popravka aparata za domaćinstvo i opreme za kuću i baštu
4. Proizvodnja elektronskih komponenti
5. Ostale uslužne djelatnosti koje se odnose na informacione tehnologije i računare i savjetovanja
6. Itd.

Zahtjevi IKT kompanija – regulativa i drugo

Gransko udruženje kroz svoje redovne aktivnosti prati poslovanje IKT sektora i prema zahtjevima kompanija pokušava da u partnerskom odnosu da sa Vladom RS i nadležnim ministarstvima poboljša ambijent za uspješno poslovanje te da ministarstva prihvate potpuno nove globalne uslove poslovanja ovih kompanija. Isto tako je imperativ na povezivanju i razmjeni znanja stručnjaka koji rade u tim kompanijama jer se radi o sektoru koji prati najnovije svjetske trendove i razvoj informaciono-komunikacionih tehnologija.

Najznačajnije inicijative sektora IKT se odnose na masovnije uključivanje domaćih IKT kompanija u procesima digitalizacije i digitalne transformacije u drugim sektorima uz primjenu i razvoj softverskih i sistemskih poslovnih sistema za koje oni imaju ekspertizu. Iz navedenih razloga su bitna strateška opredjeljenja Vlade RS kao i zakonska i podzakonska akta koja regulišu:

1. Značaj visokog obrazovanja i nedostatak kvalifikovanih stručnjaka za potrebe IKT sektora
2. Da se sistemski i statistički prati IKT sektor kao posebna industrijska grana – inicijativa poslata RZSRS
3. Potpuna realizacija digitalizacije svih servisa i uspostavljanje eUprave, digitalizacija Javne uprave i investiranje 100 miliona KM za implementaciju digitalnih servisa koje treba završiti uz izgradnju Data Centra RS – putem javno-privatnog partnerstva
4. Prihvatanje zahtjeva IKT sektora za izmjenu nastavnih planova na fakultetima i srednjim školama
5. Praćenje evropske digitalne agende i digitanog kompasa uz primjenu 4 osnovna zahtjeva koja su tu jasno i precizno definisana
6. Digitalni potpis i digitalni pečat

7. Razvoj informacione infrastrukture u ruralnim područjima zbog potrebe realizacije projekata digitalne transformacije u poljoprivredi i turizmu
8. Odvajanje iz budžeta RS sredstava za podršku rada Centra za digitalnu transformaciju u Privrednoj komori Republike Srpske (CDT PKRS) i kontinuiranom podsticaju digitalne transformacije proizvodnih i poslovnih procesa kod privrednih društava iz Republike Srpske
9. Podrška na uspostavljanju DIH – digitalnog inovacionog HUB-a
10. Razvoj stručne prakse studenata kroz sistemsku podršku i saradnju sa IKT kompanijama
11. Novim zakonskim rješenjem regulisati plaćanje visokih iznosa za doprinose radnika po osnovu ostvarenih plata i zarada koje su daleko iznad primanja u drugim sektorima i sprečavanje zaobilaženja plaćanja ovih obaveza osnivanjem preduzetničkih djelatnosti
12. Zakon o podsticajima za IKT sektor iz MNRVOID treba da prati zahtjeve i potrebe IKT kompanija a one ne traže podsticaje već da se takva sredstva usmjere u pravcu podsticaja i sufinansiranja digitalizacije ostalih sektora privrede sa ciljem implementacije rješenja koja imaju da im ponude IKT kompanije

Izvozne aktivnosti

Sve IKT kompanije koje posluju sa inostranstvom su oslobođene plaćanja indirektnih poreza – PDV-a.

U svojim finansijskim bilansima i stanjima uspjeha u izvozu najčešće ovaj podatak ne prikazuju sa realnim finansijskim pokazateljima. Postoje IKT kompanije koje 100% svoj promet vrše na stanim tržištima a u podacima za izvoz ne prikazuju te vrijednosti.

Neki pokazatelji su dati u tabeli ispod:

Prihodi od prodaje učinaka na inostranom tržištu	
2021. g.	2020. g.
90.094.249,00	74.705.656,00

17,08%

Povećanje

15.388.593,00

Razlika

U finansijskim izvještajima oni prikazuju tek nešto preko 90 milina KM izvoza usluga i povećanje je za 17,08% veće u odnosu na 2020. godinu. Ovo nije realni prikaz vrijednosti izvoza njihovih usluga, rješenja, sistemskih integracija, softverkih aplikativnih rješenja i drugih poslova.

Kratki zaključak

Ovaj sektor privrede će i u narednom periodu imati najveće plate za zaposlene, ogromnu potražnju za stručnim kadrovima, zahtjeve za kvalitetnim visokim obrazovanjem, podrškom razvoju startup zajednice i bez obzira što svjetska ekonomska kriza dovodi do neminovnog pada aktivnosti i poslova za ovaj sektor. Za ovo postoji jednostavan razlog a to je da je ovo privlačan i atraktivan sektor za najveće investitore u cijelom svijetu. Mi trebamo da budemo svjesni činjenice da određenim opravdanim ustupcima, boljim poslovnim ophođenjem državne administracije, otklanjanjem barijera i reorganizacijom kontrolnih organa ovom sektoru možemo nazad vratiti ogromna finansijska sredstva u lokalne i državne budžete jer se radi o globalnim razmjerama povezivanja i najvećim poslovima na svjetskom tržištu. Ni jedan posao energetske efikasnosti, eMobilnosti i slično nije značajnije u direktnoj zavisnosti kao što je to sa IKT sektorom.

Značajno je naglasiti da su lideri poslovanja u ovom sektoru stručnjaci mlađe starosne dobi, u prosjeku do 40+ godina, a iza njih se nalaze najveći svjetski investitori koji zbog tradicionalnih vrijednosti našeg podneblja tragaju za novim mladim i školovanim stručnjacima. Oni će u budućnosti biti lideri mnogih drugih ekonomskih i društvenih promjena jednostavno drugom poslovnom etikom i međunarodnim iskustvom. Pitanje je da li želimo njihova znanja da iskoristimo za potrebe domaće privrede, da rade i žive ovdje ili želimo da rade ovdje ali za strane kompanije i razvijaju njihovu privredu s obzirom da njihov posao može da se završi i online bez potrebe postojanja prostorija za rad? Mislimo da trebaju da rade ovdje i što više doprinose i razvijaju našu privredu.

Sekretar granskog udruženja za IKT

Slobodan M. Dragičević, dipl.ing.